

DE YTTERSTA RANDOMRÅDNA

Genom särskilda åtgärder stöder man utvecklingen i EU:s mest avlägsna områden, de så kallade yttersta randområdena. Dessa är: Guadeloupe, Franska Guyana, Réunion, Martinique, Mayotte, Saint-Martin (Frankrike), Azorerna och Madeira (Portugal) samt Kanarieöarna (Spanien). Syftet med detta stöd är att kompensera för de begränsningar som orsakas av dessa områdens avlägsna belägenhet.

RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 349 och 355 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

BAKGRUND

Delar av vissa EU-medlemsstaters territorier är belägna i områden som geografiskt ligger långt från Europa. Dessa områden, som kallas de yttersta randområdena, tampas med en rad olika svårigheter som hänför sig till deras geografiska särdrag. Bland dessa kan särskilt nämnas deras avlägsna belägenhet, ökaraktär, ringa storlek samt besvärliga terräng- och klimatförhållanden. De är ekonomiskt beroende av ett fåtal produkter (ofta jordbruksprodukter eller naturresurser). Dessa särdrag begränsar deras framtida utvecklingspotential.

För närvarande finns det nio yttersta randområden:

- fem franska utomeuropeiska departement – Martinique, Mayotte, Guadeloupe, Franska Guyana och Réunion,
- ett franskt utomeuropeiskt förvaltningsområde – Saint-Martin,
- två portugisiska autonoma regioner – Madeira och Azorerna,
- en spansk autonom region – Kanarieöarna.

Det bör understrykas att de yttersta randområdena inte är desamma som EU:s utomeuropeiska länder och territorier. 25 av EU:s utomeuropeiska länder och territorier har författningensliga band med följande EU-medlemsstater: Danmark, Frankrike, Nederländerna och Förenade kungariket. De utomeuropeiska länderna och territorierna är inte en del av den inre marknaden och måste fullgöra de skyldigheter som åläggs tredjeländer i fråga om handel, i synnerhet ursprungsregler, sanitära och fytosanitära normer samt skyddsåtgärder. EU:s förbindelser med de utomeuropeiska länderna och territorierna fastställs i rådets beslut 2013/755/EU av den 25 november 2013. Enligt artikel 355 i Lissabonfördraget kan Europeiska rådet, på initiativ av den

berörda medlemsstaten, ändra statusen för givna franska, danska eller nederländska utomeuropeiska länder och territorier (dvs. yttersta randområden eller utomeuropeiska länder och territorier) utan att det krävs en ändring i fördraget. Till slutet av 2011 klassificerades exempelvis Saint Barthélemy som ett yttersta randområde, men 2012 ändrades dess status till utomeuropeiska länder och territorier. Det motsatta skedde 2014 med Mayotte, som från att ha haft statusen utomeuropeiska länder och territorier blev ett yttersta randområde genom rådets beslut.

Tabell: Uppgifter om de yttersta randområdena

	Avstånd från den nationella huvudstaden (km)	Yta (km ²)	Befolkning	BNP per capita som en procentandel av EU:s genomsnitt (EU=100) (*)
EU 28	-	4 407 569,1	508 450 856	100
Frankrike (***)	-	633 186,6	66 415 161	106
Portugal	-	92 226,0	10 374 822	77
Spanien	-	505 944,0	46 449 565	90
Azorerna	1 548	2 322,0	245 766	69,2
Kanarieöarna	1 850 (genomsnitt för alla öar)	7 445,0	2 135 722	78,2
Guadeloupe	7 578	1 681,6	393 392	73,1
Franska Guyana	7 841	83 533,9	262 527	58,4
Madeira	1 041	802,0	256 424	73,39
Martinique	7 641	1 128,0	376 847	77,03
Réunion	9 921	2 503,7	850 996	69,92
Saint-Martin (**)	6 700	86 (53 för den franska delen)	36 457	-
Mayotte	8 444	374,0	235 132	30,75

(*) Uppgifter för 2015, med undantag av Azorerna, Madeira och Martinique (2014) och Guadeloupe (2016). Källor: Eurostat, Statistics Portugal.
(**) Källor: INSEE (Frankrike), 2015 och "Ministère Français des Outre-Mer". Inga franska uppgifter om BNP finns tillgängliga.
(***) Frankrikes totala areal omfattar de yttersta randområdena men inte de utomeuropeiska länderna och territorierna.

Källa: Eurostat, 2015.

MÅL

Trots det stora avstånd som skiljer de yttersta randområdena från den europeiska kontinenten är de en integrerad del av Europeiska unionen, och gemenskapens regelverk är fullt tillämpligt inom deras territorier. På grund av dessa områdens särskilda

geografiska belägenhet och de därmed sammanhängande svårigheterna måste dock EU:s politik anpassas till deras särskilda situation.

Relevanta åtgärder omfattar särskilt sådana områden som tull- och handelspolitik, finanspolitik, frizoner, jordbruks- och fiskeripolitik samt villkor för leverans av råvaror och viktiga konsumtionsvaror. Regler för statligt stöd samt villkor för tillgång till strukturfonder och EU:s övergripande program kan också anpassas till dessa regioners behov (t.ex. särskilda bidrag ur Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till de yttersta randområdena).

Utöver särskilda Eruf-anslag stöds de yttersta randområdena, på området för jordbruk, också av Posei-programmen (särskilda program för områden med avlägset läge och ökaraktär), som finansieras ur Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) (se tabellen nedan). Dessa program är inriktade på två huvudsakliga åtgärder, nämligen

- en särskild försörjningsordning som syftar till att minska de extra leveranskostnader som hänför sig till basprodukter avsedda att användas som livsmedel, för bearbetning eller som insatsvaror för jordbruksprodukter,
- stöd till lokal jordbruksproduktion.

För programperioden 2014–2020 beviljas de yttersta randområdena cirka 13 miljarder euro ur de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) enligt följande:

Tabell: Medel ur europeiska struktur- och investeringsfonderna 2014–2020 som tilldelas de yttersta randområdena

Medel ur europeiska struktur- och investeringsfonderna som tilldelas de yttersta randområdena	(miljarder euro)
Eruf (inklusive särskilda bidrag till de yttre randområdena och europeiskt territoriellt samarbete)	5
Europeiska socialfonden (ESF) (inklusive ungdomssysselsättningsinitiativet)	1,9
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu)	1,5
Posei-programmen (särskilda program för vissa regioner beroende på dessa regioners avlägsna läge och ökaraktär) (finansierat ur Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ))	4,6
Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF)	0,3
Totalt	13,3

Källa: Europeiska kommissionen, det fjärde forumet för yttersta randområden, 30–31 mars 2017

I sitt förslag till sammanhållningspolitiken för perioden efter 2020 förutsåg kommissionen en förlängning av det särskilda Eruf-anslaget på över 1,5 miljarder euro för de yttersta randområdena. De kommer också att få 270 miljoner euro inom ramen för samarbetsprogram (Interreg).

EN EUROPEISK STRATEGI FÖR DE YTTERSTA RANDOMRÅDENA

I oktober 2017 offentliggjorde kommissionen ett meddelande om ett starkare och förnyat strategiskt partnerskap med EU:s yttersta randområden (COM(2017)0623). I strategin föreslås ett nytt tillvägagångssätt för att bättre kunna tillgodose de särskilda behoven i vart och ett av de nio yttersta randområdena i EU. Det kommer att hjälpa dem att skapa nya möjligheter för invånarna, främja konkurrenskraft och innovation inom sådana sektorer som jordbruk, fiske och turism samt fördjupa samarbetet med grannländerna.

Strategin grundar sig på följande fyra pelare:

- En ny förvaltningsmodell som bygger på ett starkt partnerskap.
- Utnyttjande av de yttersta randområdenas tillgångar.
- Skapande av förutsättningar för tillväxt och nya arbetstillfällen.
- Ökat samarbete.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Trots att Europeiska rådet fattar alla beslut om vilka regioner som ska ges statusen yttersta randområde, stöder Europaparlamentet mycket aktivt de yttersta randområdena.

Europaparlamentet har samma befogenheter som rådet när det gäller lagstiftning avseende EU:s viktigaste politikområden, däribland regional-, jordbruks-, fiskeri- och utbildningspolitik. I sina beslut tar Europaparlamentet hänsyn till de yttersta randområdenas särskilda situation och stöder initiativ som syftar till att främja utvecklingen i dessa områden.

Under förhandlingarna om regelverket för 2014–2020 stödde Europaparlamentet principen om att de yttersta randområdena bör omfattas av en differentierad behandling när det gäller medfinansieringsgraden, särskilda Eruf-bestämmelser om produktiva investeringar i företag samt särskilda regler gällande ETS-program. 2014 antog också Europaparlamentet en resolution om att optimera de yttersta randområdenas potential genom att skapa synergieffekter mellan EU:s strukturfonder och andra EU-program. I denna resolution påminde Europaparlamentet om de yttersta randområdenas särdrag och betonade behovet av synergier mellan strukturfondsstöd till de yttersta randområdena och program på EU-nivå, exempelvis Horisont 2020, Life+ och Cosme.

På senare tid har Europaparlamentet diskuterat ett initiativbetänkande om de yttersta randområdena, som är inriktat på genomförandet av artikel 349 i EUF-fördraget och omfattar sådana områden som EU:s handelspolitik, havspolitik, fiske, blå tillväxt, sammanhållningspolitik, miljö och energi.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

